

Национален съвет за журналистическа етика

РЕШЕНИЕ

№ 33 от 20.12.2022 г.

Комисията по журналистическа етика на свое редовно заседание на 20.12.2022 г. в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Нели Огнянова

ЧЛЕНОВЕ: Александър Кашъмов
Бойко Василев
Весислава Антонова
Гена Трайкова
Даниела Тренчева
Диляна Илиева
Илия Вълков
Ирина Недева

изслуша доклад по жалба с вх. № 09-023/2022 г. на Г. К. срещу Българското национално радио по повод публикация със заглавие “Оргазмът на богомолката” от 05.07.2022 г., в която според жалбоподателя, е извършено нарушение на Етичния кодекс на българските медии.

Ирина Недева не участва в обсъждането.

I. ПРОЦЕДУРА

1. Жалба с вх. # 09-023 твърди нарушение на Етичния кодекс на българските медии от страна на БНР.
2. Жалбата е допустима по смисъла на чл. 7 и чл. 8 от Правилника за дейността на Комисията по журналистическа етика. Подадена е в срок и съдържа всички необходими реквизити.
3. Копие от жалбата и искане за становище са изпратени на БНР.
4. Постъпил е писмен отговор в срока, определен в правилника.

II. ЖАЛБИ

Жалбоподателя Г.К. протестира срещу разговор на водещия в БНР П. В. с доц. Г. С. по

повод книга на руския изследовател Андрей Фурсов със заглавие “Оргазмът на богомолката”. Г.К. излага подробно защо не е съгласна с анализа, като определя книгата “Оргазмът на богомолката” като “конспиративна теория”. Тя оспорва твърденията в книгата, както и анализа на С. Подробно се спира на неверни твърдения, свързани с пандемията. Според жалбата, в разговора авторът на книгата не е изрично посочен като член на руския националистически “Изборски клуб”, а експлицитно и имплицитно е представен като безпристрастен и професионален анализатор. Така ключови факти остават скрити или изопачени, а публиката не прави разлика между “конспирология” и “конспиративни теории”. Жалбоподателят настоява КЖЕ да постанови нарушение на Етичния кодекс на българските медии.

III. РАЗПОРЕДБИ ОТ ЕТИЧНИЯ КОДЕКС НА БЪЛГАРСКИТЕ МЕДИИ, ЧИЕТО НАРУШАВАНЕ СЕ ТВЪРДИ:

1.1 Точност, 1.1.1 Ще предоставяме на обществото точна и проверена информация и няма преднамерено да скриваме или изопачаваме факти.

IV. СТАНОВИЩЕ НА ОТВЕТНАТА СТРАНА

Постъпило е становище на БНР, подписано от програмния директор Д. К. Директорът твърди, че интервюто на П. В. с Г. С. коментира позицията на автора на книгата “Оргазмът на богомолката”, но не поднася на обществото твърденията му като факт. Д.К. посочва, че политическите позиции на автора не остават скрити; т.е. нямаме налице съзнателно изопачаване на факти. Тя недоумява защо се слага равенство между “позицията на писател и предоставянето на обществото на точна и проверена информация.” С други думи, БНР защитава интервюто и го представя като класически коментар върху литературно произведение.

V. ФАКТИ

Интервюто на П. В. с доц. Г. С. е информационно-познавателно, в жанр “представяне на книга”. То поднася на слушателите тезите на руския автор Андрей Фурсов, развити в издадената от “Изток – Запад” книга “Оргазмът на богомолката”, към която доц. С. очевидно има ангажимент.

Авторът е познат и на българската публика коментатор, известен с национализма, антизападния си патос и склонността си към конспиративни теории. Можем да го определим като “пропагандист”. “Оргазмът на богомолката” е типична негова книга.

Разговорът започва с въпрос от страна на водещия П. В., в който формално се изказва твърдението, че писанията на автора могат да бъдат определени „от някои“ като конспиративни теории. Доц. С. отговаря, че авторът борави единствено с „проверени факти“. С това съмнението и критичността на журналиста свършват. Всички други негови въпроси и вметки в близо 14-минутния разговор са или неутрални, или подкрепящи тезите на С. и автора.

А въпросните тези са изключително в тона на антизападния дискурс, характерен за радикалните критици на капитализма и либералната демокрация. Заклеймяват се „международните структури“ (Давос, СЗО и др.), които „са другото лице на американския империализъм“ и „ще предписват“ какво да правим и какво да мислим. Г. С. и П. В. се съгласяват и с друга идея на автора на книгата, че СССР е имал сили да се пребори икономически със Запада, но му е било попречено, защото „русият елит искал да се интегрира със западния“. Но войната показала, че на Запад винаги могат да изземат собствеността на руския елит, когато там третираат „като лакеи и прислуга“.

Според друга теза в разговора, споделяна и от водещ, и от събеседник, „социализмът поне бил алтернатива, сега нямамо такава“. Г. С. сочи, че според автора на книгата днес имало опасност от „био-еко-техно фашизъм.“ В заключение, доцентът поднася друго твърдение – че капитализмът щял да свърши, както е започнал, „с изземане на активи“ и „собствениците щели да загубят собствеността си“. Това било доказано.

П. В. не обяснява кой е авторът на книгата, нито какви са идеите, които изповядва. Той не оспорва пледоарията на доц. Г. С. – и не изяснява връзката между учения и представяната книга. Водещият не подлага на съмнение твърдението на Г. С., че авторът борави с „проверени факти“.

VI. МОТИВИ

КЖЕ разгледа жалбата на Г. К. и приложените към нея материали.

Комисията приема, че несъгласието с тезите на определен автор или с интерпретациите на участник в предаването само по себе си не е основание за констатиране на нарушение на Етичния кодекс на българските медии.

В случая журналистът представя мнение за мнението. А то може да бъде субективно, фриволно, дори невярно. Книгата, която се обсъжда, не е забранена или инкриминирана като човеконенавистна литература – напротив, издадена е законно в България. Избор на журналиста е дали да представи мнението критично, похвално, неутрално – или да не го представи въобще.

Фактът обаче, че въпросното интервю не подлежи на формална санкция по Етичния кодекс, не отменя впечатлението, че в ефир звучат почти без съпротива не просто парадоксални, а спорни, конспиративни и причудливи тези.

Ролята на журналиста не се изчерпва с поднасянето на микрофона към всекиго. Критичната дистанция и стремежът към истината са негов морален и професионален дълг. Той трябва да положи усилия, за да информира публиката за основателните съмнения, които поднасяната от събеседниците информация буди. Да създаде контекст около тезите на гостите си. Да опонира там, където фактите и здравият разум говорят друго. И да подбира събеседниците си така, че аудиторията да не остане заблудена или манипулирана.

На основата на събраната информация и направения анализ, във връзка с чл. 17, ал. 1 от Правилника за дейността, Комисията за журналистическа етика прие следното

РЕШЕНИЕ:

Намира жалба с вх. No 09-023/2022 г. по повод публикация със заглавие “Оргазмът на богомолката) за **неоснователна**.

Същевременно, КЖЕ припомня, че критичната дистанция е журналистическо задължение, особено спрямо спорни и странни тези, и е професионално задължение на водещия да положи усилия аудиторията да не получава неточна или манипулативна информация.

Председател на КЖЕ:

Нели Огнянова

Изпълнителен директор на

Фондация НСЖЕ :

Ева Петрова